Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Lapinjärvi 15.10.2018

Eduskunta
valtionvarainvaliokunnan maatalousjaosto

Viite HE 123/2018 vp.

Valtion talousarvio vuodelle 2019 – kalatalous

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiasta.

1. Yleistä

Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on noin 6 %, ja vähittäiskaupassa oleva kala on pääosin tuotua. Tällä hetkellä I luokan kaupallisia kalastajia merialueella on noin 410 ja sisävesillä noin 290 (tilanne 1/2018). Todellisuudessa kaupallista kalastusta pääelinkeinoa harjoittavien määrä on kuitenkin pienempi. Merialueella hyljekorvaushakemuksia saapui tänä vuonna ainoastaan 206 kpl (vaatimuksena liikevaihto yli 10 000 euroa) ja tämä on selkeä signaali rannikkokalastuksen vaikeasta tilanteesta. Rannikkokalastus on kriisissä.

SAKL arvioi, että kalastuksessa ammatinharjoittajien määrän vähentyminen jatkuu lähivuosina. Uusien kalastajien tulo alalle on vähäistä. Tilanne tulee näkymään niin kalastajien kuin kauppaan tulevan kalankin määrässä tulevina vuosina ja tehtävämme tarjota kotimaista kalaa kuluttajille vaarantuu. Tämä kehitys vähentää entisestään kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuutta kalan kulutuksesta.

Talousarvion tavoitteet kalatalouselinkeinojen osalta (”kalatalouselinkeinot ja kalatalousyritykset uudistuvat, kasvavat ja niiden kilpailukyky paranee”) ovat hyvin kannatettavia, mutta tulokset ovat tähän mennessä jääneet sangen laihoiksi.

2. Sininen biotalous

Hallitus aikoo ilmoituksensa mukaan ”vauhdittaa sinistä biotaloutta, joka tähtää vesiluonnonvarojen monipuoliseen hyödyntämiseen. Uutta kasvua haetaan esimerkiksi vesiviljelystä ja suomalaisen vesiosaamiseen perustuvasta viennistä”. Panostus siniseen biotalouteen on myönteinen asia. **Ministeriön sinisen biotalouden suunnitelmissa kalastus on valitettavasti jäänyt vaatimattomaan rooliin.**

Silakka ja kilohaili ovat ammattikalastuksen tärkeimmät saalislajit sekä saaliin määrässä että arvossa mitattuna. **EU:n ja Venäjän välinen kauppasota (pakotteet/vastapakotteet) ovat lopettaneet silakan ja kilohailin viennin Venäjälle melkein kokonaan**. Silakan ja kilohailin saaliista on vajaa kolmannes viety Venäjälle, joten pakotteet vaikuttavat voimakkaasti kalatalouteen. Vastaavat määrät on kuitenkin pystytty markkinoimaan muualle, mutta valitettavasti alhaisempaan hintaan. Vuoden 2018 ja 2019 pelagiset kalastuskiintiöt ovat myös pienentymässä,

joten myytävää on huomattavasti vähemmän. Myös rannikkokalastuksen saalit ovat vähentymässä vahinkoeläinkantojen aiheuttaman paineen takia. **Talousarvioon kirjattu näkemys, että kaupallisen tuotannon arvo nousee 2018 ja 2019, on täysin epärealistinen**.

Kotimainen kalajauhotuotanto ja kalankasvatuksen Itämeri-rehu ovat antaneet etenkin avomerikalastajille uuden markkinavaihtoehdon. Tätä on pidettävä hyvin myönteisenä asiana. Kalan vierasainepitoisuudet ovat myös vähentyneet merkittävästi. Suomen (SAKL) silakan ja kilohailin trooli- ja rysäkalastukselle on kesäkuussa 2018 myönnetty MSC-sertifiointi.

Näiden satsausten lisäksi **pitäisi huolehtia siitä, että kalastuksen perusedellytykset ovat kunnossa ja että meillä Suomessa on kalastusyrittäjiä myös jatkossa**. On oltava mahdollista toimia kannattavasti myös rannikkokalastuksessa. Kalanjalostuksella on puute kotimaisesta luonnonkalasta. Tilanne on merkillinen ja kansantalouden kannalta valitettava: **kotimaisen pyydetyn kalan kysyntä lisääntyy, mutta tuotantoedellytyksiä ei ole saatu sellaiseen kuntoon, että kysyntään pystyttäisiin vastaamaan**.

3. Suomen toimintaohjelma ja byrokratia

Vuosien 2014–2020 **EMKR:n Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman** tukimahdollisuudet (mm. investointien osalta) kaupalliselle kalastukselle ovat hyvin rajalliset. EU-komission esitys uudeksi meri- ja kalatalousrahastoksi vuosille 2020–2027 vähentää edelleen kalastuksen tukimahdollisuuksia.

Byrokratian vähentäminen ei myöskään ole edennyt, päinvastoin. EU:n komission valvonta-asetuksen muuttamiseksi sisältää uusia valvontatoimia, jotka toteutuessaan lisäävät yrittäjien kustannuksia ja työtaakkaa.

Elinkeinoa huolestuttaa myös suuresti siirtyminen niin kutsuttuun maakuntamalliin ja kalataloushallinnon asema siinä. **Muutama vuosi sitten luotu kolmen kala-ELY:n perustaminen on luonut selkeyttä hallintoon**. Toivomme, että tämä hallintomalli säilyy ja ettei luoda uutta pirstaleista hallintoa kalatalousasioissa.

Toimintaohjelman onnistunut ja tehokas soveltaminen voi parantaa kalastuselinkeinon edellytyksiä. Monet asiat ovat kuitenkin kiinni kansallisesta päätöksenteosta ja kalastuspoliittisista ratkaisuista, kuten 1.1.2016 voimaan astuneen kansallisen kalastuslain ja sen perusteella annetun kalastusasetuksen toimeenpanosta sekä muusta kalastuslainsäädännöstä, esimerkiksi kansallisen YKP-lain soveltamisesta ja kulloisestakin lohiasetuksesta. Maa- ja metsätalousministeriön päätös kuhankalastuksen säätelystä vaikeuttaa rannikkokalastuksen tilannetta etenkin Saaristomerellä ja Suomenlahdella 1.1.2019 alkaen. **Kalastuslainsäädännössä ja sen toimeenpanossa on turvattava kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset**.

4. Hylje ja merimetso

Harmaahylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä ja etenkin hylje on suurin yksittäinen ammattikalastuksen toimintaan rannikolla vaikuttava tekijä. Näiden kysymysten osalta ei valitettavasti ole saatu konkreettista parannusta aikaan viime vuosien aikana ja talousarviossa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota asiaan. Uuden EMKR toimintaohjelmakauden (2014–2020) korvattavaksi tulee ainoastaan hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot, ja yhä suurempi osa vahingoista jää yrittäjien vastuulle. Tämä korostaa entisestään hylkeen ja merimetson kannansäätelyn tärkeyttä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuonna 2018 käynnistänyt hyljekantojen hoitosuunnitelman päivittämisen.

5. Kalastuksen vakuutustuki

Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta astui voimaan 1.1.2013 (tuki 1.1.2014 alkaen). Vuonna 2016 lakia muutettiin säästösyistä (50 prosentin leikkaus valtiontukeen 1.1.2018 alkaen) ja tämä näkyy nyt talousarvioissa. Kalastusvakuutustuki on Suomessa harvoja kansallisia tukimuotoja kaupalliselle kalastukselle.

Järjestelmän asteittainen näivettäminen, ensin uudella lailla vuonna 2012 ja lakimuutoksella vuonna 2016, merkitsee käytännössä vakuutusjärjestelmän asteittaista alasajoa ja loppumista. Liitto katsoo, että käytettävissä oleva vakuutustoiminta on edellytys kaiken elinkeinon ja yritystoiminnan harjoittamiselle. Tämän kaltainen ”säästö” on ilmeisessä ristiriidassa hallitusohjelman, sinisen biotalouden kehittämisen ja elinkeinokalatalouden toimintaohjelman tavoitteiden kanssa.

6. Yksityiskohtaiset esitykset

Yksityiskohtien osalta esitämme seuraavaa:

Hylje ja merimetso

- maa- ja metsätalousministeriön hyljekantojen hoitosuunnitelman päivitys on toteutettava pikaisesti
- on syytä ryhtyä toimiin metsästyksen ja erityisesti vahinkoeläinten poistamisen tehostamiseksi ja on vältettävä kaikki toimia, jotka estävät metsästyksen harjoittamista, esimerkiksi perustamalla uusia suojelu- ja metsästyskieltoalueita pitkin rannikkoa. Poikkeuslupien hakemista on myös edistettävä ja menettelyn on oltava mahdollisimman nopeaa ja joustavaa. Itämeren norpan metsästysmääriä on lisättävä.
- hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot korvataan vain osittain elinkeinokalatalouden toimintaohjelman kautta ja kalastusvakuutusjärjestelmä on uhattuna. Hylkeiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen olisi varattava erillinen määräraha talousarvioon.
- merimetsokanta aiheuttaa ongelmia käytännön kalastukselle ja vaikuttaa merkittävästi kaupallisesti tärkeisiin kalakantoihin. Merimetsokannan rajoitustoimiin olisi ryhdyttävä heti ja luonnonsuojelulakia muutettava tältä osin (maa- ja metsätalousministeriön esitys ministeri Tiilikaisen asettamassa merimetsotyöryhmässä keväällä 2016).

Kuhan kalastuksen säätelyn aiheuttamien menetyksien korvaaminen

- MMM on 2.10. päättänyt kuhan kalastuksen säätelystä. MMM on tiedotteessaan todennut ”Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii huolehtimaan siitä, että kuhan kaupallinen kalastus voisi jatkua kannattavana myös alamittojen noustessa ja että alamitan noususta ja kuhasaaliin väliaikaisesta pienentymisestä aiheutuvia merkittäviä menetyksiä voitaisiin kompensoida erityisellä määräaikaisella tukijärjestelmällä.”
- tarkoitukseen on varatta riittävä määräraha

Kalastusvakuutus

- elinkeino ja kalastusvakuutusyhdistykset vaativat, että kalastusvakuutuksen kohdistuneet säästöt perutaan ja troolipyydykset palautetaan vakuutusturvan piiriin
- katso tarkemmin liite 1

SAKL:n tiedotus- ja kehittämistoiminta (30.40.51)

- hallitus on esityksessään poistanut vuoden 2018 talousarviossa olevan ja eduskunnan lisäämään 50 000 euron suuruisen määrärahan Suomen Ammattikalastajaliitolle
- kalastuselinkeinon itse harjoittamaan elinkeinokalatalouden edistämistoimintaan tulisi varata määräraha ko. momentilta. Suomen Ammattikalastajaliitto on ainoa valtakunnallinen ammattikalastajien ja kalastuselinkeinon järjestö maassamme. Määräraha olisi erityisen tärkeä nyt kun elinkeinon toimintaan liittyvät paineet ovat suuret.
- esitämme, että eduskunta palauttaa summan ja 50.000 euron määräraha myönnetään myös 2019 talousarviossa.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Kim Jordas
toimitusjohtaja

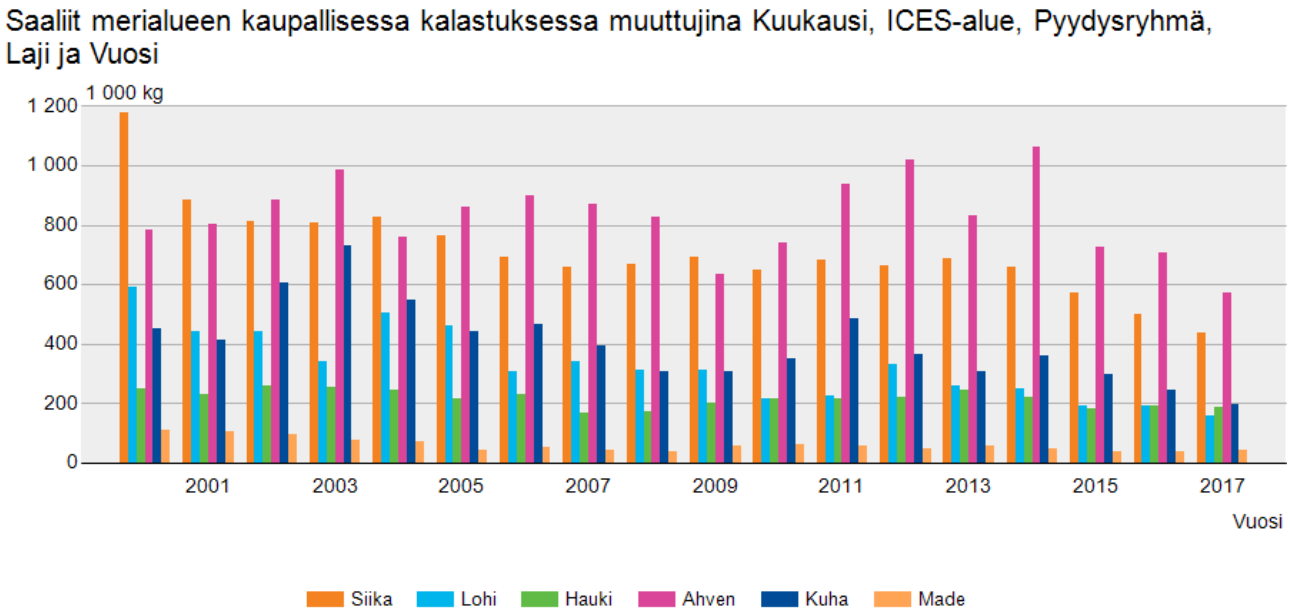

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Kaupallinen kalastus merellä

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Liite 1 (lehdistötiedote elokuu 2018)

Silakan kalastuksen vakuutusturva palautettava

Ennätysmäisen sinileväkesän jälkeen on vaadittu toimenpiteitä ravinteiden vähentämiseksi Itämerestä. Suomalaiset ammattikalastajat poistavat Itämerestä yli 600 tonnia fosforia vuodessa. Valtiovalta vaikeuttaa kuitenkin kalastuksen harjoittamista, kun troolipyydysten vakuutusturva poistettiin tämän vuoden alussa.

Suomalaiset ammattikalastajat poistavat Itämerestä vuodessa noin neljäsosan Suomen aiheuttamasta fosforikuormituksesta. Lähes kaikki tämä fosfori poistuu silakan ja kilohailin troolikalastuksessa. Itämeren kalan syöminen on siis ympäristöteko.

Jotta silakkaa ja muuta Itämeren kalaa on tarjolla, tarvitaan kalastajia. Valtiovalta vaikeuttaa kuitenkin kalastuksen harjoittamista monin tavoin. Troolipyydysten vakuutusturva poistettiin kokonaan tämän vuoden alussa ja valtion osuutta kalastusvakuutuksen korvauksissa vähennettiin osana Sipilän hallituksen säästöjä. Kalastusvakuutuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vuonna 2014 kokonaispituudeltaan yli 12 metrin pituiset kalastusalukset poistettiin vakuutustuen piiristä. Vakuutuksenantajien toimenpiteet kuten vakuutusmaksujen nostaminen ja vahinkojen omavastuuosuuden nostaminen eivät riitä kompensoimaan menetettyä rahoitusosuutta ja turvaamaan järjestelmän jatkuvuutta.

Rannikkokalastus on suurissa vaikeuksissa, mihin vaikuttaa myös voimakkaasti kasvaneet hylje ja merimetsokannat sekä ilmastonmuutoksen johdosta lisääntyneet tuulipäivät. Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamista vahingoista on mahdollista saada korvauksia. Saadakseen näitä korvauksia kalastajan pitää saada kalastustuloja vähintään 10 000 euroa vuodessa. Monet kalastajat jäävät ilman korvauksia, koska he eivät pysty enää saavuttamaan tätä tulorajaa. Kalastusvakuutuksen loppuessa kalastajat eivät saa sieltäkään korvauksia hylkeiden, merimetsojen tai myrskyjen rikkomista pyydyksistä.

Kalastusvakuutusyhdistykset vaativat, että kalastusvakuutuksen kohdistuneet säästöt perutaan ja troolipyydykset palautetaan vakuutusturvan piiriin. Tämä olisi valtiovallalta konkreettinen toimenpide Itämeren hyväksi.

Valtion tukema kalastusvakuutusjärjestelmä luotiin jo 1920-luvulla, koska kaupalliset vakuutusyhtiöt eivät vakuuttaneet kalastusvälineitä ja aluksia. Euroopan unioni on hyväksynyt valtion tukeman kalastusvakuutuksen Suomen ankaran ilmaston ja rikkonaisen rannikon vuoksi. Tällä hetkellä kalastusvakuutus on Suomessa ainoa kansallinen kalastuksen tukimuoto.